

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดการความรู้ของชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงในที่ดินและลด
พฤติกรรมทำลายสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลแม่ทา
อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวนพรัตน์ ดวงแก้วเรือน

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

คณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน พัฒนาการการถือครองที่ดิน
2) เพื่อศึกษานโยบายและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทาต่อการสร้างความมั่นคงด้าน
ที่ดินทำกิน 3) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ชุมชนที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงในที่ดินและลดพฤติกรรม
ทำลายสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามประชาชน
ในตำบลแม่ทาจำนวน 300 ครั้วเรือน แบบสัมภาษณ์บุคลากรของรัฐในท้องถิ่น ผู้นำ ผู้รู้ ปราชญ์
ชาวบ้าน 60 คน และการศึกษาจากเอกสาร บทความ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บ
ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์เริ่มตั้งแต่ก่อตั้งชุมชนจนถึงปัจจุบัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง
คุณภาพจะใช้ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงปริมาณ จะใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ
และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนตำบลแม่ทาเป็นชุมชนขนาดใหญ่ แบ่งออกเป็น 7 หมู่บ้าน มีวิถีชีวิต
ที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ในลุ่ม
น้ำแม่ทา โดยมีพัฒนาการถือครองที่ดินแบ่งออกเป็น 4 ยุค ได้แก่ ยุคชุมชนจัดการทรัพยากรโดยชุมชน
ยุคพืชเศรษฐกิจ ยุคแย่งชิงทรัพยากร และยุครัฐกับชุมชนร่วมมือกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่
ทามีนโยบายที่สำคัญด้านการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน การจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนเพื่อนำไปสู่การสร้างความมั่นคงในที่ดิน และเข้ามามีบทบาทในการออกนโยบาย ข้อบัญญัติตำบล ตลอดจนการดำเนินการพัฒนาที่ดินครบวงจร ในรูปของผังชีวิต-ผังตำบลคนแม่ทาเพื่อการจัดการที่ดินโดยชุมชน นำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาป่าไม้และที่ดิน โดยได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐสู่ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชนต่อการจัดการพื้นที่ เกิดเป็นชุดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากการสังสมประสบการณ์ที่เกิดจากการทำงาน เรียนรู้ผ่านการทดลอง ปรับใช้ จนเกิดเป็นชุดความรู้สู่การสร้างความมั่นคงในที่ดินทำกิน ทั้งนี้ พบว่า ที่ดินส่วนใหญ่ชาวบ้านได้รับสืบทอดมรดกจากบรรพบุรุษ โดยนิยามความมั่นคงในที่ดินทำกินของชาวบ้านคือการได้รับเอกสารสิทธิ์รับรองในรูปทรัพย์สินส่วนบุคคล ซึ่งเชื่อว่าสิทธิ์ที่ได้จะทำให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นต่อการพัฒนาพื้นที่ทำกินได้อย่างเต็มที่โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทาควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการพัฒนาพื้นที่ครบวงจร ทั้งนี้ชาวบ้านเชื่อว่าที่ดินที่ทำกินในปัจจุบันมีความเพียงพอต่อการดำรงชีพ หากมีการใช้พื้นที่ให้มีความเหมาะสมซึ่งจะส่งผลต่อการลดพฤติกรรมทำลายสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้ โดยชุมชนเองมีชุดความรู้ในการสร้างความมั่นคงในที่ดินและชุดความรู้ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ชุดความรู้การทำเกษตรกรรมยั่งยืน ชุดความรู้รูปแบบการขับเคลื่อนตำบลในรูป ผังชีวิต-ผังตำบล และชุดความรู้ระบบการสืบทอด เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จำกัดได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ การจัดการความรู้เชิงพื้นที่ การจัดการที่ดินของชุมชน การลดพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Knowledge Management for Ensuring Land Security and Reducing Environmental-destructing Behavior of People in Community: A Case Study in Mae Tha Sub-district, Mae On District, Chiang Mai Province

Author Miss Nopparat Doungeawraun

Degree Master of Arts (Man and Environment Management)

Advisory Committee Assistant Professor Dr. Thongchai Phuwanatwichit Advisor
Associate Professor Dr. Charin Mangkhang Co-advisor

ABSTRACT

This research study has 3 objectives. First, to study the development of land holding in the community. Second, to study role and policy of Mae Tha Sub-district Administrative Organization on land security in an aspect of holding land for making an living. Third, to investigate community knowledge and its influences on land holding security and on reducing environmental destructive behavioral in the community of Mae Tha Sub-district, Mae On District, Chiang Mai Province.

The research was utilized both quantitative and qualitative methods. Data was obtained by using questionnaires distributed to 300 households in Mae Tha Sub-district, interviewing 60 people comprising of local government officers, community leaders and local scholars. The study was also used documentary and historical research for data collecting from the period of community settlement up to the present. Content analysis was used for qualitative data, whereas the descriptive statistics such as frequency distribution, average, percentage and standard deviation were used for quantitative data analysis.

The study found that 1) the existing community comprising of various and diversity of ethnic groups of people who migrated here for the initially purpose of finding land for being their residential homes and making just enough for living of agricultural products. Then when

government invented a policy of transferring a property into money capital as the same as focused on the nation wealthy based on forest concession and encouraged agriculture on monoculture. The villagers gave a highly important on framing for money than for subsistence one which led to land invasion and made it become a serious problem of natural resources degradation which linking to cropping in the community. This caused the community to have a collectively analyze the problem and tried to find the solution to solve it by themselves. 2) Mae Tha Sub-district organization, according to the Constitution of Thailand, the office has a responsibility in taking care and policy on local natural resources for the local community in terms of land security in making for living and having a good quality of life. Moreover, the office operated in the community by integrating theories with local wisdoms on the matters of local land and community management in order to gain community recognition and cooperation. This will be benefit and useful in term of sustainability resources usage. 3) The local wisdoms and knowledge on land for making the community living derived from community accumulation of experiences, working and practices with trial and error, it was found that most of the lands were inherited from ancestors. It was popular and it was secured for the community to have a document of right for particular individual since it made a villager has a confident in fully developing his or her land. In this case, Mae Tha Sub-district Administrative Office have a role in encouraging and supporting the community to complete the cycle of land development. The villagers believe that they have enough land for making their own living if there is a proper land usage. If it is so it will lead to reduce in community environmental destruction. All the knowledge the community has namely, land security in making for living, natural resources management, sustainability in cropping, community operating and managing in terms of having plans both of living and district, and knowledge transferring, will make the community into the conditions of healthy and be able to make uses of limited natural resources in a sustainable way.

Key words: Land security, community knowledge. Reducing Environmental Destructive Behavior